

Баєва О. І.¹, Васильченко О. О.²

¹ Національний фармацевтичний університет, м. Харків

² Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Запоріжжя

Соціально-економічні аспекти захисту довкілля

olgaivanovnabaeva@gmail.com

Вступ. Забруднення навколишнього середовища ускладнює задоволення соціально-економічних і культурних потреб людей. Кожна людина взаємодіє з навколишнім середовищем, зокрема споживаючи природні ресурси, продукти, що виготовлені з них (промислові товари) чи з їх використанням (продукти харчування). Необмежене використання природних ресурсів і вільне викидання відходів у навколишнє середовище призвело до того, що в багатьох країнах практично не залишилося непорушених природних екосистем, спроможних повною мірою виконувати свої функції збереження стану навколишнього середовища. Стійкий розвиток суспільства все більш стримується глобальними екологічними проблемами. Зростання масштабів господарської діяльності людини, бурхливий розвиток науково-технічної революції підсилюють негативний вплив на природу і призводять до порушення екологічної рівноваги на планеті.

Мета дослідження. Дослідити процес забезпечення екологічно сталого розвитку з урахуванням соціально-економічних аспектів.

Матеріали та методи. У процесі дослідження використовувалися методи опрацювання інформації, системний підхід.

Отримані результати. Захист довкілля – це комплекс заходів, призначених для обмеження негативного впливу діяльності людини на навколишнє середовище та запобігання її деградації.

Соціально необхідні охоронні заходи поділяються на:

- організаційні заходи - забезпечують на законодавчому рівні використання територій, форми власності, правовий захист територій,

створення системи адміністративно-господарського управління територіями та спеціальної екологічної служби їх охорони;

- економічні заходи - забезпечують впровадження ресурсозберігаючих технологій, введення штрафних санкцій за порушення норм природокористування, визначення платежів і податків за використання територій, надання пільгових кредитів виробникам екологічно чистої продукції тощо;

- містобудівні заходи - забезпечують охорону природного середовища за рахунок раціонального функціонального зонування території, створення санітарно-захисних зон, визначення територій природно-заповідного фонду, забезпечення екологічного балансу природно-ландшафтних та урбанізованих територій.

До основних принципів екологічного захисту навколишнього середовища відносяться:

- збереження та раціональне використання цінних природних ресурсів;
- дотримання нормативів гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне середовище та санітарних нормативів в місцях забудови;
- виділення природно-заповідних, ландшафтних, курортно-рекреаційних, історико-культурних зон з відповідним режимом їх охорони;
- встановлення санітарно-захисних зон для охорони водойм, джерел водопостачання і мінеральних вод, морських пляжів тощо.

Серед найгостріших екологічних проблем України можна виділити наступні: неякісну питну воду, забруднення повітря, деградацію земельних ресурсів, знищення лісів, небезпечні геологічні проблеми, побутові відходи, об'єкти військової діяльності, наслідки Чорнобильської катастрофи тощо.

Економічні заходи забезпечення охорони довкілля передбачають:

- взаємозв'язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ та організацій з раціональним використанням

природних ресурсів та ефективністю заходів з охорони довкілля на основі економічних важелів;

- визначення джерел фінансування заходів щодо охорони довкілля;
- встановлення лімітів використання природних ресурсів, викидів і скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище та на утворення і розміщення відходів;
- встановлення нормативів збору і розмірів зборів за використання природних ресурсів, викиди і скиди забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище та інші види шкідливого впливу;
- надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідходних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергії, здійсненні інших ефективних заходів щодо охорони довкілля;
- відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону довкілля.

Процес формування екологічної політики підтримує впровадження системи екологічного управління. Важливою складовою частиною системи екологічного управління є його адміністративна та інституційна основа. Адміністративні та інституційні основи – невід’ємна частина системи екологічного управління, які уможливають і підтримують процес екологічного полікотворення, а також забезпечують запровадження та примусове впровадження політик. Центральне місце в екологічній адміністрації належить урядовим агентствам, які засновуються та вповноважуються представницькими виборними органами для виконання відповідних функцій.

Висновки. Сучасний стан довкілля визначають як стан глобальної екологічної кризи, тому неодмінними соціально-економічними аспектами захисту довкілля зараз є необхідність організації раціонального використання природних ресурсів, діючого і надійного захисту навколишнього природного середовища.